

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Медична соціологія. Методи соціальних досліджень
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет, Медичний інститут
Повна назва структурного підрозділу	Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій. Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій
Розробник(и)	Костенко Андріана Миколаївна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	18 тижнів протягом 1-го семестру, 20 тижнів протягом 2-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг дисципліни становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 76 год. становить контактна робота з викладачем (18 год. лекцій, 58 практичних занять)
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Громадське здоров'я"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Мета дисципліни - засвоєння основних підходів до вивчення фахових знань про категорії, функції та напрями теоретичної і практичної соціології, про суспільство як соціальну систему, соціальні зв'язки і відносини, соціальні інститути та групи, способи їх організації, закономірності функціонування і розвитку; ознайомити з пріоритетними напрямками досліджень в сфері громадського здоров'я, а також з основними методами проведення конкретних соціологічних досліджень.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Медична соціологія. Соціологічна теорія
Тема 1 Принципи соціології Принципи позитивізму та об'єктивності. Операціоналізація понять. Каузальні пояснення. Причини та чинники. Функціональні пояснення. Функція елемента системи. Принцип системності та його практичні прояви. Функціональність соціальних відхилень та закономірність їх відтворення системою. Когнітивні карти та логіко-понятійні схеми.

Тема 2 Соціологічна інтерпретація

Етапи розвитку соціології. «Розуміюча соціологія» М. Вебера: безоціночність та віднесення до цінності. Соціальні норми та цінності і способи їх виявлення. Типи соціальної дії. Погляди та громадська думка.

Тема 3 Виникнення та основні етапи розвитку медичної соціології

Становлення медичної соціології. Її центральні категорії та проблеми. Предмет медичної соціології. «Біомедична модель» у вивченні здоров'я та хвороб. «Соціальна модель» у розумінні здоров'я та хвороб.

Тема 4 Медицина як соціальний інститут.

Медицина як соціальний інститут. Статус та функції медиків. Стосунки лікар-пацієнт. Якість медичних послуг.

Модуль 2. Методи соціальних досліджень

Тема 5 Методологія конкретного соціального дослідження

Програма дослідження (дизайн дослідження): теоретико-методологічна, методична (процедурна) та організаційно-технологічна частини. Логіко-семантична модель соціального явища. Визначення соціальної проблеми (дерево проблем). Об'єкт та предмет соціальних досліджень. Визначення мети та завдань дослідження. Побудова гіпотези дослідження. Розробка робочого плану дослідження.

Тема 6 Типологія та методи соціальних досліджень

Пілотажне та зондажні дослідження. Особливості аналітичного дослідження. Основні типи джерел соціальної інформації. Кількісні та якісні методи дослідження: переваги та обмеження. Вибір між кількісною та якісною стратегією.

Тема 7 Надійність і валідність шкал

Вимірювання соціальних характеристик. Типи шкал: номінальна, порядкова, рангова, інтервальна, шкала відношень, бінарні, шкала Лікерта, семантичного деференціалу. Розроблення шкал. Надійність та валідність шкал.

Тема 8 Формування вибіркової сукупності в соціологічному дослідженні

Репрезентативна, нерепрезентативна вибірка. Генеральна та вибіркова сукупність. Типи вибірок (стихийна, механічна, районована, гніздова, квотна). Етапи та способи формування вибірки. Одноступеневий, багатоступеневий відбір. Розмір вибірки та відсотки дисперсії. Розрахунок похибки дослідження.

Тема 9 Метод аналізу документів. Вторинний аналіз даних

Види документів. Контент-аналіз документів. Текстове кодування. Індикатори вимірювання. Формування "чек-листів". Вторинний аналіз даних. Дані державних установ, результатів досліджень, мета-дані, дані з відкритих джерел.

Тема 10 Методи опитування

Анкетування як спосіб збору емпіричної інформації. Типи питань. Правила складання анкети та типові помилки. Методика проведення інтерв'ю. Формування бланка-інтерв'ю. Фокусоване групове інтерв'ю. Прийоми стимулювання в процесі отримання інформації від респондента: Переваги та обмеження різних методів опитування.

<p>Тема 11 Метод експертних оцінок</p> <p>Етапи проведення соціальної експертизи. Експертна група. Способи експертної оцінки.</p>
<p>Тема 12 Метод спостереження</p> <p>Класифікації спостереження: включене та невключене, відкрите та закрите, стандартизоване і нестандартизоване.</p>
<p>Тема 13 Соціальний експеримент</p> <p>Типи соціальних експериментів. Вимоги та процедури проведення. Експериментальна та контрольна група. Маніпулювання факторами експерименту.</p>
<p>Тема 14 Обробка та аналіз даних</p> <p>Програми обробки результатів. Введення даних. Статистичні процедури аналізу даних. Одновимірний та багатовимірний аналіз змінних. Якісні процедури аналізу.</p>
<p>Тема 15 Підготовка звіту дослідження</p> <p>Поширені помилки при проведенні досліджень. Види звітів. Вимоги до звітів. Картування результатів. Підготовка інфографіки. Розробка рекомендацій.</p>
<p>Тема 16 Презентація результатів соціальних досліджень</p> <p>Інформаційні інструменти презентації результатів. Адвокація.</p>

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Розуміти результати досліджень та сучасні уявлення про наукові проблеми вітчизняної та зарубіжної соціології.
РН2	Діагностувати соціально-організаційні проблеми в медичній сфері
РН3	Використовувати методи конкретних соціальних досліджень для збору, обробки та аналізу даних в сфері громадського здоров'я.
РН4	Оперувати даними медичної соціології
РН5	Використовувати набуті навички соціальної діяльності та поведінки у повсякденній професійній та організаційно-управлінській діяльності для інтенсифікації процесу соціалізації в медичній сфері

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 229 Громадське здоров'я:

ПР2	Критично осмислювати факти, аналізувати та узагальнювати інформацію у професійній сфері.
ПР6	Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення, бази даних, інформаційно-комунікаційні технології для розв'язання складних задач у сфері громадського здоров'я.
ПР7	Використовувати теорії та методи соціальних наук, сучасні методи статистики, наук про здоров'я для визначення впливу різних детермінант на здоров'я населення.

ПР8	Збирати, оцінювати та аналізувати дані щодо громадського здоров'я, зокрема, результати лабораторних досліджень, демографічні та епідеміологічні показники та здійснювати епіднагляд.
ПР9	Планувати і здійснювати прикладні дослідження у сфері громадського здоров'я, аналізувати їх результати, обґрунтовувати висновки.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Принципи соціології	
Лк1 "Принципи соціології"	Принципи позитивізму та об'єктивності. Операціоналізація понять. Каузальні пояснення. Причини та чинники. Функціональні пояснення. Функція елемента системи. Принцип системності та його практичні прояви. Функціональність соціальних відхилень та закономірність їх відтворення системою. Когнітивні карти та логіко-понятійні схеми.
Пр1 "Принципи соціології"	Операціоналізація понять. Принципи позитивізму та об'єктивності. Принцип системності та його практичні прояви. Функціональність соціальних відхилень та закономірність їх відтворення системою. Когнітивні карти та логіко-понятійні схеми.
Тема 2. Соціологічна інтерпретація	
Лк2 "Соціологічна інтерпретація"	Етапи розвитку соціології. «Розуміюча соціологія» М.Вебера: безоціночність та віднесення до цінності. Соціальні норми та цінності і способи їх виявлення. Типи соціальної дії. Погляди та громадська думка.
Пр2 "Соціологічна інтерпретація"	Соціальні норми та цінності і способи їх виявлення. Типи соціальної дії. Погляди та громадська думка.
Тема 3. Виникнення та основні етапи розвитку медичної соціології	
Лк3 "Виникнення та основні етапи розвитку медичної соціології"	Становлення медичної соціології. Її центральні категорії та проблеми. Предмет медичної соціології. «Біомедична модель» у вивченні здоров'я та хвороб. «Соціальна модель» у розумінні здоров'я та хвороб.
Пр3 "Виникнення та основні етапи розвитку медичної соціології"	Передумови виникнення медичної соціології. Головні етапи становлення та розвитку. Погляди О. Конта, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса та інших представників соціологічної думки.
Пр4 "Виникнення та основні етапи розвитку медичної соціології"	Основні теорії та концепції сучасної західної соціології. Особливості та етапи розвитку соціологічної думки в Україні. Наукові погляди українських соціологів.
Тема 4. Медицина як соціальний інститут.	

<p>Лк4 "Медицина як соціальний інститут"</p> <p>Медицина як соціальний інститут. Статус та функції медиків. Стосунки лікар-пацієнт. Якість медичних послуг.</p>
<p>Пр5 "Медицина як соціальний інститут."</p> <p>Підходи до оцінки якості медичних послуг.</p>
<p>Тема 5. Методологія конкретного соціального дослідження</p>
<p>Лк5 "Методологія конкретного соціального дослідження"</p> <p>Програма дослідження (дизайн дослідження): теоретико-методологічна, методична (процедурна) та організаційно-технологічна частини. Логіко-семантична модель соціального явища.</p>
<p>Пр6 "Методологія конкретного соціального дослідження"</p> <p>Об'єкт та предмет соціальних досліджень. Визначення мети та завдань дослідження. Побудова гіпотези дослідження.</p>
<p>Пр7 "Методологія конкретного соціального дослідження"</p> <p>Визначення соціальної проблеми (дерево проблем).</p>
<p>Пр8 "Методологія конкретного соціального дослідження"</p> <p>Розробка робочого плану дослідження.</p>
<p>Тема 6. Типологія та методи соціальних досліджень</p>
<p>Лк6 "Типологія та методи соціальних досліджень"</p> <p>Пілотажне та зондажні дослідження. Особливості аналітичного дослідження. Основні типи джерел соціальної інформації.</p>
<p>Пр9 "Типологія та методи соціальних досліджень"</p> <p>Кількісні та якісні методи дослідження: переваги та обмеження. Вибір між кількісною та якісною стратегією.</p>
<p>Тема 7. Надійність і валідність шкал</p>
<p>Лк7 "Надійність і валідність шкал"</p> <p>Вимірювання соціальних характеристик. Типи шкал: номінальна, порядкова, рангова, інтервальна, шкала відношень, бінарні, шкала Лікерта, семантичного деференціалу.</p>
<p>Пр10 "Надійність і валідність шкал"</p> <p>Обрахунок надійності та валідності шкал.</p>
<p>Пр11 "Надійність і валідність шкал"</p> <p>Розроблення шкал.</p>
<p>Тема 8. Формування вибіркової сукупності в соціологічному дослідженні</p>

<p>Лк8 "Формування вибіркової сукупності в соціологічному дослідженні" Репрезентативна, нерепрезентативна вибірка. Генеральна та вибіркова сукупність. Типи вибірок (стихійна, механічна, районована, гніздова, квотна).</p>
<p>Пр12 "Формування вибіркової сукупності в соціологічному дослідженні" Розмір вибірки та відсотки дисперсії. Розрахунок похибки дослідження.</p>
<p>Пр13 "Формування вибіркової сукупності в соціологічному дослідженні" Етапи та способи формування вибірки. Одноступеневий, багатоступеневий відбір.</p>
<p>Тема 9. Метод аналізу документів. Вторинний аналіз даних</p>
<p>Лк9 "Метод аналізу документів. Вторинний аналіз даних" Види документів. Контент-аналіз документів.</p>
<p>Пр14 "Вторинний аналіз даних." Вторинний аналіз даних. Дані державних установ, результатів досліджень, мета-дані, дані з відкритих джерел.</p>
<p>Пр15 "Метод аналізу документів." Текстове кодування. Індикатори вимірювання. Формування "чек-листів".</p>
<p>Тема 10. Методи опитування</p>
<p>Пр16 "Метод анкетування" Анкетування як спосіб збору емпіричної інформації. Типи питань. Правила складання анкети та типові помилки.</p>
<p>Пр17 "Методи опитування" Переваги та обмеження різних методів опитування.</p>
<p>Пр18 "Методика проведення інтерв'ю" Формування бланка-інтерв'ю. Фокусоване групове інтерв'ю. Прийоми стимулювання в процесі отримання інформації від респондента.</p>
<p>Тема 11. Метод експертних оцінок</p>
<p>Пр19 "Метод експертних оцінок" Етапи проведення соціальної експертизи. Експертна група.</p>
<p>Пр20 "Метод експертних оцінок" Способи експертної оцінки.</p>
<p>Тема 12. Метод спостереження</p>
<p>Пр21 "Метод спостереження" Класифікації спостереження: включене та невключене, відкрите та закрите, стандартизоване і нестандартизоване. Етапи та особливості проведення.</p>

Тема 13. Соціальний есперимент
Пр22 "Соціальний есперимент" Маніпулювання факторами експерименту.
Пр23 "Соціальний есперимент" Типи соціальних експериментів. Вимоги та процедури проведення. Експериментальна та контрольна група.
Тема 14. Обробка та аналіз даних
Пр24 "Обробка та аналіз даних" Програми обробки результатів. Введення даних. Статистичні процедури аналізу даних.
Пр25 "Обробка та аналіз даних" Одновимірний та багатовимірний аналіз змінних.
Пр26 "Обробка та аналіз даних" Якісні процедури аналізу.
Тема 15. Підготовка звіту дослідження
Пр27 "Підготовка звіту дослідження" Поширені помилки при проведенні досліджень. Види звітів. Вимоги до звітів.
Пр28 "Підготовка звіту дослідження" Картування результатів. Підготовка інфографіки. Розробка рекомендацій.
Тема 16. Презентація результатів соціальних досліджень
Пр29 "Презентація результатів соціальних досліджень" Інформаційні інструменти презентації результатів. Адвокація.

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Виконання групового дослідницького завдання
НД2	Самонавчання
НД3	Виконання практичних завдань
НД4	Підготовка до практичних занять
НД5	Робота над спільними документами
НД6	Підготовка пошуково-дослідницької роботи

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Інтерактивні лекції
МН2	Дослідницька робота

МН3	Метод демонстрацій
МН4	Метод спостереження й аналізу мовних явищ

Лекції надають студентам матеріали для розуміння результатів досліджень та сучасних уявлень про наукові проблеми вітчизняної та зарубіжної соціології; дозволяють аналізувати процеси в сфері медицини; діагностувати соціально-організаційні проблеми в сфері громадського здоров'я, використовувати методи соціальних досліджень, а також інтерпретувати дані статистичної обробки результатів досліджень.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Здатність до міжособистісної взаємодії. Здатність приймати обґрунтовані рішення. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних пробл

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$170 \leq RD \leq 200$
	Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$140 \leq RD < 169$
	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$120 \leq RD < 139$
	Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 119$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Обговорення та самокорекція виконаної роботи студентами
МФО2	Самостійне виконання студентами ситуаційних вправ на практичних заняттях та їх обговорення.
МФО3	Проведення розрахунків
МФО4	Перевірка результатів проведення експериментів
МФО5	Перевірка та оцінювання письмових завдань

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Дослідницька робота
МСО2	Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)
МСО3	Складання комплексного письмового модульного контролю
МСО4	Огляд літератури
МСО5	Звіт за результатами виконання практичних робіт

Контрольні заходи:

1 семестр	120 балів
------------------	------------------

МСО2. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		20
	Тестування за основними блоками питань (2x10)	20
МСО4. Огляд літератури		20
	Аналіз соціальної проблеми (2x10)	20
МСО5. Звіт за результатами виконання практичних робіт		80
	Робота на практичних заняттях (4x20)	80
2 семестр		80 балів
МСО1. Дослідницька робота		20
	Проведення соціального дослідження в сфері громадського здоров'я	20
МСО2. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		20
	Тестування за основними блоками завдань (2x10)	20
МСО3. Складання комплексного письмового модульного контролю		40
	Письмова робота	40

Контрольні заходи в особливому випадку:

1 семестр		60 балів
МСО2. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		30
	Тестування за тематиками	30
МСО4. Огляд літератури		30
	Аналіз соціальної проблеми	30
2 семестр		140 балів
МСО1. Дослідницька робота		40
	Проведення соціального дослідження	40
МСО2. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		40
	Тестування за тематиками	40
МСО3. Складання комплексного письмового модульного контролю		60
		60

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі письмових опитувань (тестувань), перевірки письмових робіт та колективних дискусій. Всі роботи повинні бути виконані самостійно. Індивідуальні завдання, схожі між собою, будуть відхилені.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Бібліотечні фонди
ЗН2	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи
ЗН3	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)

ЗН4	Прикладне програмне забезпечення (перелік конкретизується викладачем)
ЗН5	Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування, віртуальних лабораторій, віртуальних пацієнтів, для створення комп'ютерної графіки, моделювання тощо та ін.)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених / Олена Богдан; консультант-рецензент Володимир Паніотто. - К.:Дух і Літера, 2015.- 380 с
2	Козирев М.П. Соціологія: підручник / М.П. Козирев; Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. - 655 с
3	Соціологія: навчальний посібник / С.С. Яремчук ; Міністерство освіти і науки України, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. - Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. - 239 с
4	Горачук В.В., Вороненко Ю.В., Гойда Н.Г. та ін. Організація соціологічних опитувань пацієнтів/їх представників і медичного персоналу у закладах охорони здоров'я. Методичні рекомендації Міністерства охорони здоров'я України. Сімейна медицина, 5
Допоміжна література	
5	І.С. Миронюк, В.В. Кручаниця, Г.О. Слабкий. Результати соціологічного дослідження серед медичних працівників оцінки ефективності антиалкогольної роботи та шляхів її оптимізації // Економіка і право охорони здоров'я. - № 2 (6). - 2017. - С. 51-57
6	Горачук В.В. Управління якістю медичної допомоги в закладі охорони здоров'я. Монографія / В.В. Горачук . – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2012. - С. 18-23.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
7	Київський міжнародний інститут соціології (2019) Думки і погляди населення України щодо охорони здоров'я та інших питань (http://sau.in.ua).